

1. Initiation rites and age-groups.

Mephato ya banna le basadi se: Mphato wa matshela, mphato wa Makoba, mphato wa Mangana, mphato wa Mahohu, mphato wa Madingwana, mphato wa Madima, mphato wa Matlakana, mphato wa Maswadiba, le mphato wa Mantsho. Mephato ke dihlopha tsa banna le basadi ba ba rupago ka ngwaga o tee, ba ipitisa ka mpha o tee. Banna ba matshela ba ralokile le bannyana ba thaka tsa matshela, e bile basadi ba bona. Mphato o mongwe le o mongwe o na le basadi ba ona; nka re bannyana ba bona. Banna ba rupa go sele, le basadi ba rupa go sele. Dilo tse ba di rupago di bitswa dikoma, ga di bolelwe, yo a ka di bolelago ka tlhatlologanyo a anegela batho o tseba gore lehu le mo lebane, ka gobane ba tla mo loya, mo gongwe ba mo fefeanya, ba mo tlaetisa, a tlhwa a edisa mare, le rena bakgalabje re re lehu ke sia la bo thoka, la bo mpya ke hwa ke ganetisa. Banna ge ba thoma go rupa ba thoma ka sefela, ke kopelo ye telele, leina la yona ke Tlou etse.

2. Sefela se sere: "Uu mmakekane kekane pudi ya lela lehaheng, ya lela e bitisa modisa, modisa ntlo o nkgokolole, ke go kgokolola ke le kae, ke tshaba botau na nkwe. Pudi ya lela lehaheng, khwiri sa lela Phokela, ke be ka hwelwa ke mosadi, fofana la ntuakela, wa nthuta go nyaka ngaka, ngaka o nyake ya mokwena, kgwale ithute go sesera, o ithute go metisa tshetlhō, tshetlhō di metswa di le meetse, tsa omelela di a tshaba, di tshabile kgwale memetso, kgwale e sitwa ke go lela e re 'Kgwatsenkere'! Hu!,hu! molapong! Maru a pula ke a maso! Maso u matlhola sefako, mmalekgehere kgehere la ditshweni, tshweni puleng di ya raga, kudu go raga dithojana, ditholo le bosasailane, sasailane, sasailane la ditshweni. Mmankekane, kekane, pudi ya lela mohwanyeng! Ba re Tlou e tsee! Tlou etsee! ke lepo le legolo ka moka, ke gore ba opela ka moka. Tlou etsee ke molao. He monna e le moeti a tla lesakeng la Bodikana, o re, Lemmo! lemmo! la hara ko di tshaba, ko ditshaba kudu, la Banna le eme.
3. Lehohle diopo, e seng diopo, dikokomere ntsho ya makhwiti, le

motlha ke tlhōka ke ya tlhukiswa ke Bomogolo, mogolo a gola, a swaba dinama, monyane a hola, a hotša mahetla, la banna le eme, diša tša ngwagola, tša a tsoša kgetla, le goge diopo, e leng dikokomere, ke a tsena. Bjale o tlhakantšhitše lešaka. A nama a re fefi. Ke yona tlou e etsee. A boya a re: Kotsana nkotse kotse, sa bohaola. A boya a re: Modikana tiya kgasaka yelle, Modikana tiya kgasaka ye lle, modikana tiya kgasaka ye lle, ba betha ka dikgofi mo diropeng. A re ga a ba tlogela a re sae! Ga go fetolwa ke gore robalang. Ba iša makoto godimo ba re thuthu^{thu}, ba re re ya leboga. Ba robaditswe ke motho o mogolo, ba tla robala ba ba esa. Ge bo esa ba opela yona Tlou etsee! Tlou e etsee! Ge ba hlakana le motho tseleng ba ya hae, goba ba ya nageng o re: Modikana! Modikana! Modikana! A re thaba yela le yala. "Ba re bošego di ya etelana. A boela a re Bodikana! Bodikana! kgwakgwatlake! Ba re ke kōlōlō.

4. A boela a re mmampopo! mmampopo! Ba re ke maphoko. Ba re done sehwiβidu, ke maphoko. A boela a re phuruntsepa! Ba re ke lerumo. A boela a re malewa a kaname! Ba re ke mosadi. A boela a re: matlhaba a kaname, ba re ke tshetlhō ya lempate. A re fetang bana ba ka. Ba bona mohu ke moeng, ba bona motšhamosepelo. Tša Boereng ba re ke Morapyane a rapologa bangwe ba a lema. Ke koša ye kgolo go thoma ka bošigo go fihlha ga bo esa. Ba ba patlamisitše mo thateng, ba ubulela fase le godimo. Ba šeba ka diphoofolo mo mojeng. Ba a bopa tlou ba re ke kōma, ge batho ba thoma go ye bona ba inama ruri ka dithupa; e tlhwele e bopya ke bakgalabje. Ge go alogiwa ba ntšha ditsiba tša dipudi, le di bolaya, bjalo ka diphoofolo, gwa jewa dinama di sa tšhelwa letswai motho ge a phapegile mojeng, ga go bolelwe, ke khupamarama go fihlha Bodikana ba aloga. Ba tla tseba tšatši le Bodikana bo aloga, ba o ba tlotša ka letsoku kgorong ya mošate.
5. Mmage mošimane wa go hwa mojeng o tseba tšatši la go tlola ga Bodikana; ge ba tlola kwa kgōrōng ba a iphitlha difahlogo, motswadi yo mongwe le yo mongwe a tseba ngwana gage ka morago, a feta a mo apeša dipheta, le ba ba tlilego go bona dialoga, ba

- a ba fa dipheta ba kgone ba ba retela maina a bona a ba itheilego ona. Yo m ngwana a gage a hwilego kwa mojeng, ba tšea setsiba le makhura a gage a go tlola a sedibelo, ba di lahla mo pele ga mmage ka kwa gae, e tla nama sello se tšhema se tšhemile, ba re o jelwe ke kōma. Papage mošimane le ge a tseba gore ngwana wa gage o jelwe ke kōma a ka se botše bommage, go fihlela Bodikana bo aloga. Ba rupiša ka morago ga mengwaga e metlhano le ge e le ye mene. Ga ba rupe ngwaga o mongwe le o mongwe. Kgoši ke yena a reng bana ba ba godile a re ba direng banna le basadi, a rera le matona a gagwe. Matona a o botša batho ba ba bušang, gore kgoši e rata go ntšha mōja, batho ba itukisetša ona. Ga
6. ba rupiše ngwaga wa tlala, ba rupiša ngwaga wa kgōra. Ge motho a ka rupisetša yo mongwe motho, a mo rupisetša ngwana, yo a rupiseditswego ngwana o tla ntšha kgomo a mo fa. Pele ga moja o setšhwe o tšwe, ba bitša ngaka ya bea lešaka, ya kokotela dimapō bjalo ka ga ba ba bea metse. Ngaka ye e fiwa kgomo ke kgoši; le batho ba ba wetšago bana, ba loba ka kgomo yo mongwe le yo mongwe kwa mošate. Kgoši ngwaga ouwe e tla ba le dikgomo tše dintši. Ba ba tlilego tlhagêlê le bona ba ntšha dikgomo. (tlhagêlê - ke batho ba tšwelago dinageng di šele ba tlišitše bana ba mojeng). Bana ba gapeletšwa go yo rupa, ge e le mošimane bo mmage ge ba feela ba mo gaša ka ditlakala, ba re tloga mo šoboro le. Lentswe le le tla mo tsena, o tla ba a o rupa, le ge ba bolela naye ba re o dirwa ke bošoboro. Le ge a ka senya selo ba tla re ke mokgwa wa mašoboro. Lešoboro le ka se tšee ngwana a motho, le ka se rere molato, le gona le ka se eme
7. kgorong. Le ge ele monnyana wa lešoboro a ka se tšewe. Bagōkane ke bona barutiši: ba bona, mogokane yo mongwe le yo mongwe ke morutiši. Bakgalabje le banna ke balaodi, ga golo bakgalabje, ka gore ge go na le mošimane yo a bego a efa banna ba bakgalabje magolō a a dinonyana, motlha thupa e tšwile morabeng, mokgalabje o lokela mošimane yo ka mokgatlhane a roga bagōkane. Mošimane yo a ka se iname bjalo ka ba bangwe ka gobane a dirile go lōka e sale lešoboro. Ba ba sa kago ba dira go loka e sale mašoboro

ba tla swa ba lora; e le gona ba ba ntšha bošoboro. Ga go llwe kwa mojeng, ge motho a lla ba re šiuwe e šiiša ya kgomo, mme mošimane a tšea ngata ya dithupa, a mo phara, ya re go fela a tšea ye nngwe, a mo phara, dikšlēdi tša ba tša oma. Ke dikoma ga di bolelwe, ga di bolelwe basading, le basadi ba ka se botše banna dikōma tša bona. Ge basadi ba rupiša, banna ba a tšhaba, ge banna ba rupiša, basadi ba a tšhaba. Ba a tšhabana.

8. Ba rupa e le sehlopha se sentšī, mo ba sepelang ba re "leihlwana" rea go bona, mohōha! Le ge ba sa go bone, gore motho a tšhabe le ge ba se ba mmone. Go etella bagokane pele, ba swere mehaladi ya dithupa tša go lokelwa ka letšhitelong. Bagōkanē ba tšea magobe e sa le ka bošego, ge ba sa ya ba eta ba ntse ba re mohoha! leihlwana! rea go bona. Mogopo wa bodikana ga o hlakane le basadi; basadi ba re go tshola ba beye felo go tee, ge bagokane ba tlilo tšea magobe ba a khuta ka dintlong. Monnyana wa apeilego potša ba a mo korometše ka lodi; bohwiβidu ba bare ntese. Le bagokane le bona ba inamišana ka dithupa, ga ba selekane. Ba rupa mariga ge go le botšididi, go thoma ka kgwedi ya April - June. Ba rupa kgwedi tše tharo. Ba tšea legala la mmatswitswane ba re ke kgapana ya nku, ba nesetsana ka lona, mongwe a fa mongwe, ba no le fana bjalo. Ge a le swara a le iša go yo mongwe o lla bjalo kgapa a re ōōō. Ke kōma le yona.
9. Bodikana bo rutwa kwa nageng dikōma. Ba tšea lehlaku la mongangane, ba rerele rafiša dinose, ba tsentšha diatla botse, ge ba di ntšha ba a di goga, mengangane ya ba tsirimetša ditlhatlha tše. Ke koma le yōna. Ba apara mapekana, ba ba tšhela ka melora ya šala ba re hōbō, e le ba ba sētlha. Ba ba iša bōdibēng e sa le ka gosasa, bašimane le ge e le banenyana, go tonya gore thwe! Ba tsentšha mmele ba ntšha dihlogwana tše fela, mokgoši o lla o seleka ge e le basadi moropana o re, "tidi! tidi! tidi! Ba a ba šapa gona ka fa bodibeng. Ba bitša bodikana ka o tee, ka o tee, ba ba rupiša. Ge ba rupa ba ripa ntlhana ye ya bopēlē ba pōōpō, yo ba mo rupišitšego onnela thoko, gwa tla gwa tsena yo mongwe, bjalo bjalo, ba ba ba felela, bangwe ba

idibala, ba fiwa dinyēthi, bangwe ba hwela ruri, ba tla re ba jelwe ke kōma. Ba rupišwa ke motho yo a lokilego, yo a sa k kitimeng le basadi ba bantšī, ngaka yona še fa kgaufsi ka dithebele; ye ethimodiša ba ba idibalago le go thibela madi.

10. Koma e nngwe ba ye bitša nnywantshwa. Ge ba dira bodikana nnywantshwa ba beša thupa, ba e šuputša ka mollong, bodikana ka moka ba kgonama, ba famola, ba re thupa yela e sa fiša ba e tsentšha mokgatlho a marago, ka morago ba e šuputša ka mōllōng, ba e tsentšha mokgatlhō a marago a yo mongwe, ba no ba rafa bjalo go fihlšla ba ba feleletša ka moka ga bōna. Ye nngwe kōma ba kgokēlēla nama mo sehlaeng sa mokgalo, modikana yo mongwe le yo mongwe a fofa a e swara ka mēnō, ba re ke ditau di ja nama. Mokgalō wa ba ngapa dinko le sefahlōgō, yo a sa e swarego ka meno o ya inama ruri a ba a e swara ka meno. Ba tla phega ka pele le ka fase, sehlae se segolo ke mētsē a botšididi a noka ba tsentšhwa ka go ona letšatši le se tšhwe le tšwe, ge le tllhaba ba kgona ba tšwa, gore dintho di fōlš. Kgale gona ba be ba ba alafa ka letswai ba phupha mo dinthong. Yo a rupišwago pele ke ngwana wa kgoši, ka morago barwa ba bakgomana, ka morago
11. ba fō. Ge ba seno ba rupiša dinamana tše ba di segilego, di bolokwa ke ngaka a di hlakantšha le dihlare tša gagwe a alafa batho ka tšona. Banna ba dira mōlōtō ge ba rupa, basadi ga ba na mōlōtō. Mōlōtō ba o aga ka mafsika a diphaphathi a mabotse, tšatši le bodikana bo alogang ba fiša mōlōtō. Le kwa kgorong ya mošate ba beya mafsika a go bontšha gore na kgoro yē ye rupišitše mephato ye mekae, mafsika aa, a nnwa ke banna ge ba rera melato, ga a tlošwē, a nnetše ruri. Mphato o mongwe le yo mongwe o na le lefsika la ōna. Basadi ba ba rupišago ba bitšwa bagōkanē, barupi bā bitšwa ~~lx~~ bjale. Pele ba se tšhwe ba rupe ba a kōtla, ba a rutantšhwa ke bagōkanē. Kōma ya pele ya basadi, ba epa molete bakgekolo ba nyšla ka fa, ka morago gwa bitšwa morwedi wa kgoši a ješwa malōkō auwe, ge a tlhatša ba re o tlhatša bošoboro, ka morago ba bitša yo mongwe ba ba ba felela ba ntše eja malōkō a tlhakane le merōtō. Ge ba se no tlhatša ba ya nokeng

s301

12. ba tlhwa ka fa, ba foša leseka ka metseng, ngwalê a isa diatla ka morago a le tšpa ka mênô, o tla tumišwa, ge a sa le tope o ya inama moropa o tidinya, o re, "tidi! tidi! tidi! Koša e le ye kgôlô. Ba re: "Ngwalê mme, beya mouwe ke sa o nya, ke tla boya ke ija". Mokgoši o re tsau! Iiu Radirana! Sebonela! Ge ba bona monna ba rialo, ba ôlana naye, a tšhaba, ge a ka se tšhabe a lwa nabo o tla x lefa. Tšatši le ba ilego ka nokeng mašoboro a basadi a nwa e sale ka bošego, ba kga metse e sale ka gosasa; ba hutelela bjale. Ge ba boya nokeng ba yo ba dira tlhako ya phala, ba ba gaya ditlhaka tše pedi mo seropeng, ba tšhela letswai fa nthong, go gaiwa ngwana wa kgoši pele, ya kgona bjale bo gaiwa, gore mabadi a a se timêlêlê, basadi ba ba rupilego ba na le tlhako ya phala fa seropeng ke letshwayô.
13. Ge ba se no ba dira tlhakô ya phala, ba a ba rupiša, ba re ntlhana yê ya bopêlê ba basadi ba ye ripa, ba ripa namana ye ya ntlhana ya go ukamela bopelê ba banenyana, ba ripa ke mokgekôlô, namana tše tša mapele ba di tlhakantšha le dinamana tša mapele a bašimane, ba dira dihlare ka tšona ba di tlhakantšha. Ba nyaka mosadi wa segadi, ba mo apeša setsiba, ba mo fa selepe sa magaganê, ba mo apeša diaba-aba tša matsakata, ba tšea meriri ya batho ye ba e latlhilego ba ye momosetša ka maletswa fa hlogong, ga a tla jwaleng o ngatolia setsiba ya e ba lepeka, a twaša mešwana, a fofa dihlare, a leba x jwalê, bagokanê ba re mo jwaleng segafi, jwale ba tšhaba go tee le bagokane, mosadi yo a tositše mahlo a fofa dihlašana, ka morago ba erâ jwale ba re emang ba ba isa ka o tee, ka o tee, go bona segafi seo, mme ge ba bona
14. mosadi yeo wa segafi ba a inama ruri ka gobane ke kôma. Go ya morwedi wa kgoši pele. Ba nyaka mosadi wa lebelo a tšhaba ka moropa, a re a le kwa a re tidi! tidi! Bjale ba kitimela mo o lelago, a kitimela a re tidi! tidi! Ba ya mo llago, ge ba mmona ba inama ka o tee ka o tee, ke koma. Ka morago bakgekolo ba bopa noga x ka motsopa, ba e taka melora, ba dira mahlo ka dipheta, ba dira le ditlou ba di lokela ka serotong, yo a e bonago, o ya inama ruri, ke dikoma. Pele e bonwa ke ngwana wa kgoši, ka morago

e bonwa ke bana ba bakgomana, la mafelelo e bonwa ke balata. Ba ntše ba faphiwa ka lōdi yo mongwe le yo mongwe ge ba di bōna. Selo se segolo se ba rutwago sona, ba rutwa go kgethana, gore ba be le diphuti, dinyatsi le gore ge mosetsana a letšwe ke monna a fofē ka yena ge monna a ya fase yena o ya godimo, gore a tlwebose, masogana ona a rutwa gore a se ke a senya bannyana, ba ntšhe ge bonna botla.

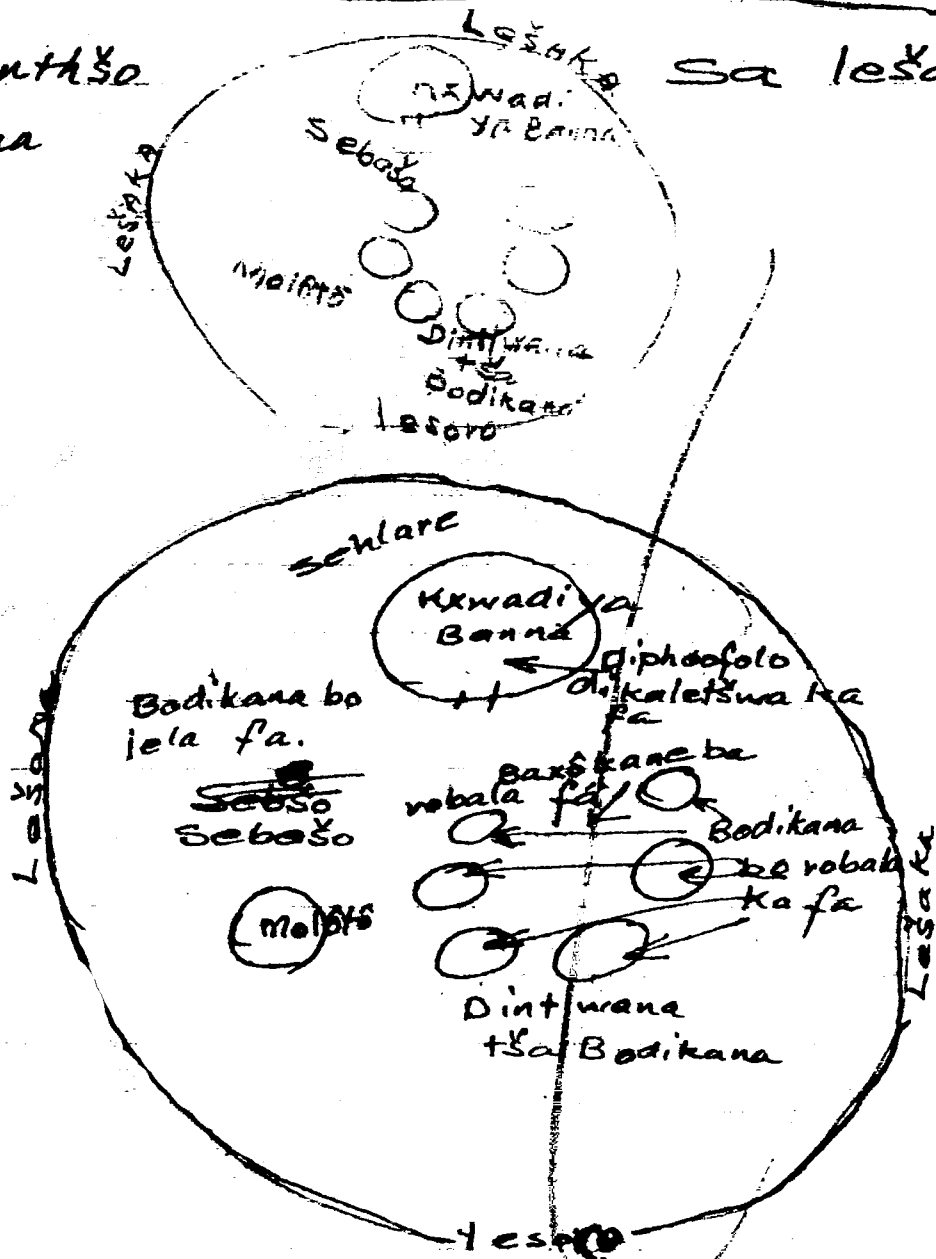
15. Seswantšho sa lešaka la Bodikana:-

Bodikana bo ya letwa ke bagokane, ba robala fa pele a dintlwana tša bodikana; gore ba se tšhabe bošego. Bangwe ba be tšhabe, ba ba lote, ba be ba ba hwetše, ge ba ba humane mo motseng, ba a mofefeanya, ba re o tšo bontšha basadi dikōma.

16. Bodikana bo ya tsoma, bo bolaya diphoofolo, di jewa ke banna, ba šeba ka tšona. Bodikana ga bo šebe, ba ja moratha. Ba ngathelwa ke mogokane mo diatleng, a ntše a ya le lenaka la bona, ge a feditše lenaka la bona, o yo thoma gape a ba ngathela gape, yo a sego a fetše bogobe bja gagwe a no bo apunya ka gobane ke moratha, o ya šebetšwa ka thupa, mošimane a mo nnela botse a ratha ka thupa ya enwa ka sekgomeng, le ge a kare ke a tlhatša, ke gona a tla inama, a ba a fetša ka pela. Yo a feditšego o

Se swanthšo
Bodikana

Sa lešaka la

Bodikana bo ya letwa ke baxokane,
 ba robala fa pele a dintwana tša
 bodikana; xore ba se thšabe bošexo.
 Baingwe ba be thšabe, ba ba lote, babe
 ba ba hwetše, xe ba ba humane mo
 motseng, ba a mofefeanya, bare o tšo
 bonthša basadi dikōmā.

letša molodi a re tšwei tšwei tšwei tšwei tswitso! Ba mo tsholela. Ba kwatama ka dikhuru ge ba ija. Yo a sa jego kapela ba re mo šebetšeng! mo šebetšeng! Ba rutwa melao ya kgorō, go rera melato, le go tšea basadi. Ka fao le ge monna a tšere, o no ba le dinyatši, dipnuti, ga ba tšee mosadi a tee; ba na le basadi ba direthe. Ke yona thuto ye ba ye rutilwego ye kgolo, le gona ba tšhwa ba tšee, ba ba sa tšee go kapela ke badidii ga ba na dikgomo.

17. Jwalō le Bodikana ga ba bonwe, ba sepela ka mokgoši, yo a sa rupago bodikana ge a ba bona ba sa le kgōlō, ba re liu! leihlwana! mohoha! re a go bona, o ya tšhaba, ba mo kitimiša, ge ba mo swere ba a mo rupiša, ba re o bone kōma tša rena. Ga a ba šille ba re o tswale o tlhōtlhōre, moswammago! O kitimišwa ke bagōkane ba swere megaladi, pele ba se tšhwe ba mo rupiša ba a mo inamiša ruri. Ge a rupile ba tlare re botša dinyepo. Ba re arabiša bodikana. O tla re Bodikana! Bodikana! thaba yela le yela. Ba re: Bošigo di ya etelana. A boya a re Bodikana! Bodikana! Matlhaba a kaname! Ba re ke le mpate. A boela a re: Phuruntšepa ba re ke lerumo. Ba re feta o monna o rupile, a feta. Ge e le basadi ge ba bona monna ba re sebonela! go ba Radirana! A tla a re sa nka ala mabatha, ba tlogana nae. Ge a ka a ba nyatša a se tšhabe, o babya ke e e fulang, o tla lefišwa. Basadi ba tšhaba banna, banna ba tšhaba basadi le bona, le gona ga ba botšane dikoma. Dikōma tša basadi ke tša basadi, tša
18. banna ke tša banna. Ba robala fela go tee; ka moka ga bona, ba a batamana gore ba tlwešane bothitho. Dihlare ba komišwa ke ngaka. Basadi ge ba wetša ga ba je dijo fela ba ja le ditšhila ba di ješa ba ba welang, ba ješa jwale; gore ba tlhatše bošoboro. Ba pšhegela ka moleteng, ba ba ješe. Go pšhegela bakekolo, ba ješe jwale maloko a tlhakananē le merōtō. Ge ba rupa ba fetša kgwedi tše tharo kwa nageng. Ba boye ba gokišitšwe ke phefo dinama ba kgwathlile. Ge ba feditše go rupa ba fiša molōtō, pele ba sešo ba fiša molōtō, ba tliša dipudi tša ditsiba tša bona gore ba di bolaye bjalo ka diphoofolo tša naga. Ba kgona

s301

- ba di bua, ba eja dinama di sa tšhelwa letswai. Ba šuga ditsiba ge di butšwitše ba yo tšea monyana-tšokwana wa go di tlotša, le yo a jelweng ke koma ba a se šuga, motlha molôto o eswa ba tšeya sedibelo sa k setsiba sa mohu go tee le setsiba ba yo di latlha mo pele ga mmage. Ke pontšho ya gore o jelwe ke koma, o tla nama a re kgomo-arare-joo! Ge ba se no tlotša ditsiba ba a ba apeša ditsiba, ba tla o motwa ka letsoku ke bommabona kwa kgorong. Ba tsena kgorong ka Tlou-etse. Ge ba se no tsena ka
19. kgorong ba a nna ba kotama ba khutiša difahlogo, bomma ba bona ba kgona ba tšwela, yo mongwe le yo mongwe a tseba ngwana w a gage, a mo apeša diphepa, a mo mota ka letsoku mmele ô. Yo mongwe le yo mongwe yo a ratang gore dialoga di mo retele a di tšwa bothuku, o tla ntšha phepa le ge e le m lesêka a fa sealoga, se tla nama se itheta. Fa gongwe a re ke yena sefathli sa dithupa, ke fathli ke koropetša, nna motho a bo mmapu a montša. Kgaka kgolo sena k mabala, mabala a na le kgakana. A na ma a ithogoma; mokgolokwane wa lela; ba mo duduetša; pudi ya hlabiwa ya dialoga, ba thôbya dingalô, ka makhura. Ke banna bjale ba ka ya kgorong, ba rera melato, ba tšea basadi, ba ba nywalela bôna. Sehlopha se se rupilego go tee se fiwa mphato a sona. Mo gongwe ba o bitša mphato wa Madima. Ge ba re Madima ka moka a a nyakega, go tla ya tlhopha seuwe fela. Ge ba ya matsholong a
20. go ka tsoma, ba nyaka mphato wa gore le wa gore, gore o o thika kôlôlô. Le ge ba nyaka masogana a go ya ntweng, ba nyaka ka mephato. Leina la mphato le bolelwa ke bakgalabje, ba theya bodikana ba re ke mphato wa gore. Bakgekolo ba latela mphato o ô boletšwego ke bakgalabje. Ge ba feditše mephato mo e boyago gona, ba thoma mathomong ka boswa; gwa theelelwa mphato o fedileng, o hwile ka moka; ka baka la botšofadi. Mphato o mongwe le ona o na le batapedi, ba ona, batapedi ke bagokane, badiredi ba bôna, ba ba ba fago magobe, ba ba diriša dinyepô, ba ba ruta. Banenyana go tee le bašimane ba na le batapedi. Ba godiša batapedi ba bôna, ba godiša banna le basadi, ba godiša bakgekolo le bakgalabje ba ba ba rupetšego pele. Ba rutwa go lotšha

banenyana, go lotšha banna, le masogana, ke kgodišo ye kgolo.

21. Banenyana tsatsi le ba tla tsoga ba aloga, ba lala ba letile thojana. Ge ba letile thojana ba lala ba bina tsatsi le be le tswe, jwale ka moka bo phurulotše matsogo ba bina, ga ba na tshwanelo ya gore ba ka a huna, yo a ka hunang o ya inama ruri a ba a otlolola, ba lala ba otlolotše matsogo, ba a phurulotše bošego ka moka tsatsi le be le re kwa lere thwasa, le tswe. Ge le tšwa ke gona mo ba a išang fase, a le bothata, a le bohloko, a gwaletše. Ba kgona ba ba tlotša ka makhura mmele le maoto go tlotša le go thoba mmele. Maotwana a ba bangwe a rurugile. Tsatsi leuwe banna le bona ba ka tla ba lala ba letile thojana le bakgekolo le basadi. Jwale bo tlhwa ba robetše letsatsi ka moka, ka moso otlang, ba kgona mongwe le mongwe a ya ga gabo. Banenyana ga ba ithete bjalo ka bašimane. Ba ba tlotša ka letsoku.
22. Batho ba go rupa ba tsebana ka dinyepo tše ba di rutilwego. Ge ba tlhakana le motho a sa rupa ba mmotšiša dinyepo, ga a sa di tsebe ba a mo inamiša, ba ba ba mo rupiša ba re o bone dikoma. Ga a kgona go ranyola, ba a mo lesa a feta ba re o rupile.

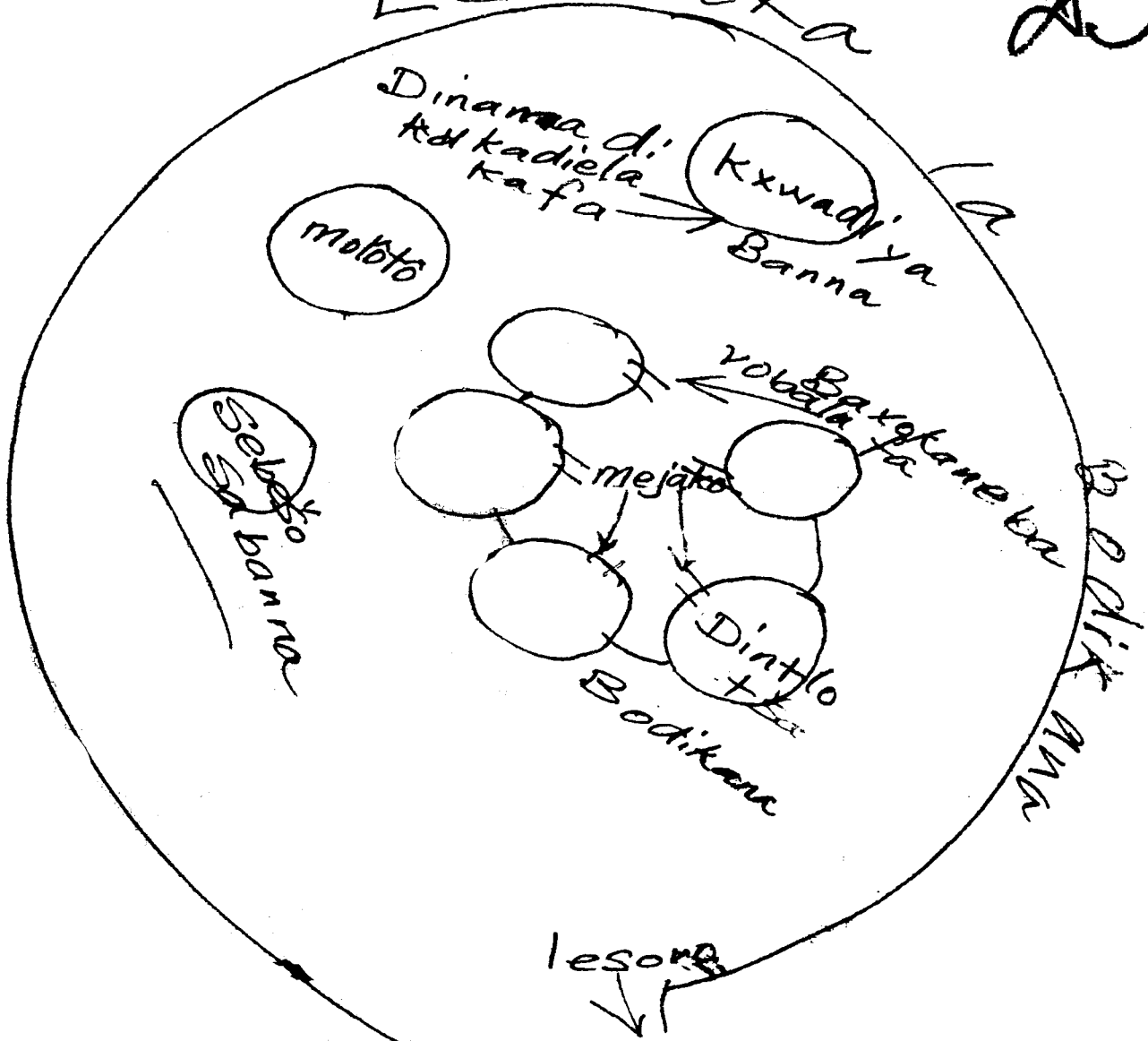
23.

LESAKA

Bodikana bo robala fa, bo ya dišwa, gore ba se tšhabe. Bangwe ba tle ba tšhabe, ba ba nyake, ge ba ba bone, ba a bolawa ge ba ba humane motseng; ba re ba bontšhitše basadi dikōma.

introduction, age
K34/12 groups & Regions
NO. 14
23

Lesaka

Bodikana bo robala fa, bo ya
 dišwa, xore ba se tšabe. Bangwe ba
 tle ba tšabe, ba nyake, xe baba
 bore, ba a bolawa xe ba ba humane
 motseng, bare ba bontšitšie basadi
 dikōma

end s 301